

Список використаних джерел

1. Українська сторона Платформи громадянського суспільства Україна-ЄС [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://eu-ua-csp.org.ua/what-is-eu-ua-csp>
2. Проект «Громадська синергія» [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://www.irf.ua/programs/eu/civicsynergy/>

Kulchytskyy I.I.

UKRAINE-EU CIVIL SOCIETY PLATFORM AND INSTRUMENTS OF INFLUENCE ON EURO-INTEGRATION REFORMS IN UKRAINE

Abstract. The Ukraine-EU Civil Society Platform for acceleration the implementation of European integration in Ukraine in the field of science, technology and innovation and various tools to use opportunities are presented.

Key words: science, innovations, reform, civil society.

Литвинко А. С.

д.і.н., с.н.с., провідний науковий співробітник, ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України», litvinko@ukr.net

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ТЕХНІКИ ТА ІННОВАЦІЙ У МІЖНАРОДНИХ НАУКОВИХ ТОВАРИСТВАХ

Анотація. У доповіді висвітлюється діяльність професійних об'єднань вчених-істориків науки і техніки з формування технологій та запровадження інновацій. Це, зокрема, Міжнародний союз історії та філософії науки і техніки, Міжнародний комітет з історії технології, Міжнародне товариство історії техніки, Товариство ім. Т. Ньюкомена, Товариство наукового приладобудування.

Ключові слова: історія науки і техніки, інновації, науково-технічні товариства, Міжнародний союз історії та філософії науки і техніки, Міжнародний комітет з історії технології, Міжнародне товариство історії техніки, Товариство ім. Т. Ньюкомена, Товариство наукового приладобудування.

Для сприяння науковій роботі з досліджень численних напрямів історії науки, техніки та інновацій, а також контактам вчених, фахівців в цих галузях об'єднуються у професійні наукові товариства. Наприклад, 1956 р. був створений Міжнародний союз історії та філософії науки і техніки, який складається з Відділення історії науки і техніки та Відділення логіки, методології та філософії науки і техніки.

У межах союзу працюють дослідники історії науки і техніки, філософії, методології та логіки науки і техніки, а також колективні члени - національні та міжнародні інститути. Мета діяльності осередка - встановлення та зміцнення зв'язків між вченими, галузевими установами, товариствами, журналами; пошук документів і джерел з історії науки і техніки, методології та філософії науки; проведення досліджень та поширення одержаних результатів; організація міжнародних конгресів. Союз присуджує премію за ессе з історії та філософії науки, що містять нове методологічне мислення в галузі історії та філософії науки як цілісної наукової дисципліни.

Ключовим напрямом діяльності Союзу є проведення один раз на чотири роки двох конгресів - Міжнародного конгресу з історії науки і техніки та Конгресу з логіки, методології та філософії науки. Перший Конгрес з історії науки відбувся 1929 р. у Парижі. Конгреси з логіки, методології та філософії науки проводяться з 1960 р. (Стенфорд, США). На Міжнародному конгресі з історії науки в Льєжі (Бельгія, 1997) в українську делегацію входили вчені Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, Інституту ботаніки НАН України, Інституту українознавства Київського університету імені Тараса Шевченка, Дніпропетровського університету та Миколаївського педагогічного інституту. На цьому конгресі відбулося прийняття в члени Міжнародного союзу історії та філософії науки Національного комітету України. У конгресі 2009 р. у Будапешті брали участь представники Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, а також Київського та Харківського політехнічних інститутів.

1968 р. в Парижі на всесвітньому Конгресі з історії науки на тлі холодної війни між країнами Сходу та Заходу з метою забезпечення спілкування вчених з обох боків «залізної завіси» був заснований Міжнародний комітет з історії технології. Першим президентом був Є. Ольшевський (Польща), віцепрезидентами – М. Кранцберг (США) та керівник сектору історії геолого-географічних наук, гірничої та металургійної техніки Інституту історії природознавства і техніки АН СРСР С. В. Шухардін. Симпозіуми ІСОНТЕС проводяться з 1970 р. майже щороку.

У Статуті визначались наступні цілі організації: встановлення тісних робочих стосунків між фахівцями різних дисциплін з метою сприяння міжнародному співробітництву в галузі історії техніки; підтримка вивчення встановлення та розширення наукових основ історії техніки в контексті вирішення сучасних національних і міжнародних проблем; полегшення дослідження та доступу до документів для вчених всіх країн в галузі історії техніки шляхом обміну інформацією та надання матеріальної підтримки.

Для виконання цих завдань комітет пропагує свою діяльність у якомога більшому числі країн та залучає кваліфікованих фахівців, науковців, інженерів та бізнесменів до членства в організації; створює постійні або тимчасові робочі групи для проведення спільних досліджень, яким сприяє фінансово; організовує зустрічі, колоквиуми та семінари для прямого співробітництва своїх членів; надає інформацію та необхідну документацію стосовно наукових обмінів;

публікує та поширює результати робіт своїх членів; співпрацює з національними та міжнародними науковими організаціями, які можуть стати його колективним членом. З 1994 р. відзначені доповіді учасників конгресів друкуються у міжнародному журналі ICON.

На тематиці симпозіумів комітету робиться акцент на національних особливостях науково-технологічних сфер різних країн та їх порівняльному аналізі, науковій співпраці між різними націями, регіонами або установами. Історія техніки розглядається за всіх часів та на будь-якій території як комплексний феномен, тісно пов'язаний з численними сферами життєдіяльності людини. Серед напрямів - історія, філософія та методологія технічних наук, еволюція технологічного потенціалу (паливно-енергетичного комплексу, нафтогазодобування, харчової, хімічної та будівельної промисловості, ядерної енергетики), транспорту, телефонії, кінематографу, книгодрукування, технологій в архітектурі, електронно-обчислювальних машин, робототехніки та комп'ютерної графіки, електро-, звуко- та медичної техніки, одержання нових матеріалів та відновлювальних джерел енергії, ракетно-космічної техніки та зброї; зв'язок техніки з наукою, культурою, мистецтвом, театром, музикою, літературою, спортом та відпочинком, охороною здоров'я; вплив техніки на комерційну сферу та економічне зростання держав; підходи до поліпшення інфраструктури урбанізованого середовища; еволюція дизайну та естетики технічних виробів; суспільне сприйняття нових технологій та технологічна грамотність населення; соціальний портрет і статус інженера; розвиток технічної освіти; технічні музеї; трансфер технологій у глобалізованому світі як фактор зближення країн та націй; ризики та наслідки впровадження високих технологій. Серед членів комітету з України є представники Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України та Київського політехнічного інституту, які брали участь у Конгресах ICONTEC у 2003 - 2014 рр.

Діяльність створеного 1958 р. Міжнародного товариства історії техніки стосується ролі технології в історії – її взаємозв'язку з політикою, економікою, промисловістю, наукою та мистецтвом. Воно сприяє ознайомленню наукової спільноти та широких верств населення з історією техніки та підтримує всесвітню мережу вчених у цій галузі. Щорічні конгреси товариства проводяться з 2006 р. Видається щоквартальний журнал «Технологія та культура» та серія брошур «Історичні перспективи технології, суспільства та культури». Щороку присуджуються нагороди, гранти та премії за наукову роботу з історії техніки: медаль Леонардо да Вінчі, премія С. Едельштейна за видатну наукову роботу з історії техніки; премія С. Хакер за популяризацію історії техніки для широкої аудиторії; премія А. Пейсона за кращу наукову роботу члена товариства; премія Дж. Кахалін Робінсон за кращу наукову роботу, вперше представлену на щорічній зустрічі товариства; премія С. Єлезар та Р. Тартакова за оригінальний нарис з історії техніки, де досліджено технології в рамках соціальної або інтелектуальної історії; премія IEEE за кращу статтю з історії електротехніки, електроенергетики, електроніки,

телекомунікацій та інформатики; премія Дібнера за підготовку музейних експонатів, які інтерпретують історію техніки та промисловості для широкої публіки; премія Є.Фергюсона за оригінальні довідкові роботи з історії техніки.

Міжнародним науковим товариством, яке вивчає та пропагує історію техніки та технології з давніх часів до наших днів, є також Товариство ім. Т.Ньюкомена. Воно поширює історичну інформацію через публікації, конференції, листування та інтернет-форуми. Інтереси Товариства охоплюють всі аспекти технологій та великих відкриттів XVIII і XIX ст., автоматичних технологій XX ст., епоху цифрових технологій тощо. Розглядаються галузі машинобудування (механічне, електричне, електронне, авіаційне, морське, хімічне), біографії і винаходи.

Товариство було засновано в Лондоні в 1920 р. і є найстарішим товариством з історії техніки та технології в світі. Носить ім'я Томаса Ньюкомена, який 1712 р. винайшов перший діючий паровий двигун, що привело до значних промислових і технологічних досягнень. Вченого часто називають «батьком Промислової революції». Девізом Товариства є латинський вислів «*memores simul affectamus agenda*», що означає «пам'ятати про речі, які сталися, в той же час докладати зусиль до того, що ще належить зробити». Грифон на гербі Товариства є символом пильності: озиратися назад, йдучи вперед. Товариство публікує Міжнародний журнал з історії техніки та технологій та щоквартальний інформаційний бюлетень з історії механічної, хімічної, авіаційної, електричної і морської техніки; навігації, залізниць, шляхів та мостів, водопостачання, портової техніки, маяків; млинів, двигунів, локомотивів, турбін, газо- та нафтовидобувної техніки; металургії, текстильної промисловості; комп'ютерної інженерії; газового та електричного освітлення, опалення та вентиляції, каналізації та дренажу; технологій охорони здоров'я. Підтримується збір і збереження архівних матеріалів та історичних артефактів.

Товариство наукового приладобудування створено 20 квітня 1983 р. для об'єднання фахівців з розвитку наукових інструментів з метою збору, збереження та вивчення наукових артефактів. Бюлетень товариства виходить чотири рази на рік і містить інформацію та статті щодо широкого спектру інструментів, виставкових і книжкових оглядів, конференцій споріднених товариств, колекцій. Товариство присуджує малі гранти для досліджень з історії наукових інструментів.

Серед центрів, де фахово займаються питаннями історії техніки, технологій та інновацій в Україні - Українське товариство істориків науки, Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України, кафедра історії науки і техніки Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Центр досліджень з історії науки і техніки ім. О.П.Бородіна Державного економіко-технологічного університету транспорту, Центр пам'яткознавства НАН України та Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира

Вінниченка (м. Кропивницький), Державний політехнічний музей при «НТУУ КІП ім. Ігоря Сікорського».

Список використаних джерел

1. <http://www.aihs-iahs.org>
2. <http://www.iuhps.net>
3. <http://www.icohtec.org>
4. <http://www.historyoftechnology.org>
5. <http://www.newcomen.com/>
6. <http://www.scientificinstrumentsociety.org>
7. <http://www.stepscenter.org.ua/>
8. <http://www.detut.edu.ua/>
9. <http://www.pamjatky.org.ua>
10. <http://www.dnsgb.com.ua>
11. <http://www.phdpu.edu.ua>
12. <http://www.kspu.kr.ua/>
13. <http://www.museum.kpi.ua>

Lytvynko A.S.

RESEARCH FOR TECHNOLOGY AND INNOVATIONS HISTORY STUDIES IN INTERNATIONAL SCIENTIFIC SOCIETIES

Abstract. The report covers the activities of professional associations of historians of science and technology in the formation of technologies and the introduction of innovations. Those, in particular are: The International Union for History and Philosophy of Science and Technology, the International Committee for the History of Technology, the International Society for the History of Technology, The Newcomen Society, The Scientific Instrument Society, State Institution «Institute for Scientific and Technological Potential and Science History Studies» NAS of Ukraine.

Key words: the science and technology history studies, innovations, scientific and technical societies, The International Union for History and Philosophy of Science and Technology, the International Committee for the History of Technology, the International Society for the History of Technology, the The Newcomen Society, The Scientific Instrument Society, State Institution «Institute for Scientific and Technological Potential and Science History Studies» NAS of Ukraine.